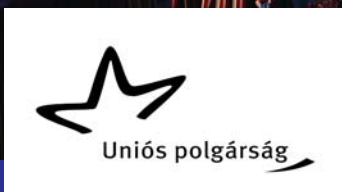

„Interkulturális párbeszéd:
a kulturális sokszínűség iránti tisztelet,
az esélyegyenlőség biztosítása
a demokratikus politika keretei között”

c. Tematikus konferencia

Mórahalom
Aranyszöm Rendezvényház

2007. október 3—5

Mórahalom — A homokháti kistérség központja

Mórahalom meghatározó szerepet játszik a térség fejlesztése céljából Csongrád megye kapcsolati rendszerének építésében. Mórahalom speciális földrajzi elhelyezkedéséből adódóan — határon fekvő település — szorosan együttműködik és tevékeny részt vállal a Duna-Körös-Maros-Tisza Regionális Együttműködés fejlesztésében. Az együttműködés meghatározó eleme annak felismerése, hogy a jelenlegi Európában az a régió képes fejlődni, amely a saját országa határain kívül is rendelkezik kapcsolatokkal. A határon átnyúló tudományos, kulturális és gazdasági együttműködés az új európai regionalitás jellemzője.

*„A barátság öröme azt jelenti,
hogy valaki rád bízott egy titkot.”
(Alessandro Manzoni)*

*Mi is szeretnénk Önre bízni egy titkot, mert Ön,
aki a kezébe veszi ezt a kiadványt, a Barátunk!
Eláruljuk, hogy mi a titkunk, mi az, amiért
érdemes ellátogatni „Karnyújtásnyira Szegedtől”
Mórahalomra, a Homokháti Kistérségbe!*

*Ismernedni a dolgos és szívós homoki embe-
rekkel, megismerni mindennapjainkat, vendégsze-
retetűnket, ünnepeinket, rendezvényeinket. Megízlelni a finom homoki borokat, a spárgát, a lédús őszi-
barackot, megkóstolni a Katalin napi disznótorost és a töltött káposztát.*

Kipihenni a hétköznapok fáradalmait az Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdőben, megtapasztalni a gyógyító víz kedvező hatásait, igénybe venni a gyógyfürdő gyógy- és wellness szolgáltatásait. Kirándulni a környező településeken, bejárva a „Mórátúra” útvonalát, megcsodálni a Homokhátság természetvédelmi területeit, felfedezni „Homokország kincsesátárát”. Erőt gyűjteni az elkövetkezendő dolgos napokhoz!

Látogasson el hozzánk! Várjuk Önt, kedves leendő Barátunk!

*Nagy szeretettel várjuk a Homokhátságra,
hogy velünk élje át az élményt!*

Vegyen részt rendezvényeinken, ahol ízelítőt adunk a Kistérség kulturális életéből! A júliusi 10 napos Homokháti Fesztivál, a térségi amatőr fogat-hajtó vetélkedő, az öttömösi spárga fesztivál, a röskei töltött-káposzta-főző verseny, az ásothalmi borünnep, a zánkányszéki paprika fesztivál, a szatmari barackvirág ünnep, mind-mind a mi kincseink, aminek Ön is részese lehet.

A mórahalmi Aranyzöm Rendezvényház helyt ad konferenciáknak, koncerteknek, kulturális, tánc, színházi, zenei rendezvényeknek. Nyitott szívvel, tárt karokkal és több éves szakmai tapasztalattal várjuk a vendégeket, látogatókat, Önt. Legyen részese mindennapjainknak, ünnepeinknek!

Nógrádi Zoltán
polgármester, országgyűlési képviselő

„Interkulturális párbeszéd: a kulturális sokszínűség iránti tisztelet,
az esélyegyenlőség biztosítása a demokratikus politika keretei között”
c. Tematikus konferencia — pályázat

Mórahalom Város Önkormányzata pályázatot kíván benyújtani az Európa Állampolgárokért 2007-2013 Program keretében kiírt tematikus hálózat építés pályázatára. A pályázati program szerint egy 3 napos szakmai konferencia kerül megrendezésre a testvérvárosok és azok szakértőinek részvételével. A szakmai konferencián előadások hangoznak el az „Egyenlő esélyek mindenki számára” európai év célkitűzéseivel kapcsolatban. A konferencia célja, hogy a testvérvárosok egymás kulturális értékeit megismerjék és konstruktív párbeszéd és kulturális cserefolyamatok induljanak el a résztvevők között, melyek kiterjednek a kultúra valamennyi ingó és ingatlan elemére, pl. a kultúra régészeti, építészeti, művészeti, gazdasági, etnikai, történelmi, nyelvi, vallási és szociális elemére is. A konferencia keretein belül szeretnénk bemutatni az egyes testvérvárosok kulturális politikájának lényegi elemeit, hangsúlyozva a kultúrák közötti egyenlőség elvét, hiszen a különbségek tisztelete az Európai Unió lényege. A konferencia célja, hogy rávilágítson arra a tényre, hogy a kultúra egyre nagyobb szerepet játszik az európai integráció és fejlődés folyamatában. Az új tagországok bevonásával létrejött bővülés nagy mértékben növelte az Európai Unión belüli különbözőségeket. Célunk, hogy a megrendezésre kerülő konferenciával, egy olyan párbeszéd induljon el, a testvértelépüléseink bevonásával, mely rámutat azokra a közös értékekre, melyeket a bővülő közösség országai, társadalmi egyaránt elfogadnak, és amelyek segítségével képesek lehetünk olyan nemzeti és európai kultúrpolitikát alkalmazni, mely elősegíti az európai azonosságtudat megszilárdítását és az integrációs folyamat elmélyítését.

A nemzeti és kisebbségi kulturális hagyományok megőrzése, ápolása, a közösségi és egyéni művelődés intézményeinek fenntartása, a polgárok életminőségét javító tevékenységek támogatása a társadalom közös érdeke.

A testvérvárosi mozgalom egyik legfontosabb célja, hogy közelebb hozza egymáshoz a különböző kultúrával, hagyományokkal rendelkező országok társadalmát, ezáltal erősítve az európai népek és kultúrák közti köteléket. Meg kell teremteni a lehetőségét annak, hogy a különböző országok lakói kapcsolatba léphessenek egymással. Mórahalom, és a Dél-alföldi Régió földrajzi és történelmi helyzetének, valamint gazdag kulturális örökségének köszönhetően kiválóan alkalmas arra, hogy otthont adjon egy ilyen rendezvénynek. Az ehhez hasonló programok felhívják a figyelmet nemcsak a partnertelepülésekre, hanem az adott ország kulturális értékeire, hagyományaira, az Európai Unió kulturális sokszínűségére is. A kulturális kapcsolatok folyamatos ápolása erősíti a testvérvárosi kapcsolatokat és katalizátorként hatnak az európai integrációra is.

A konferencia általános célkitűzései:

- a kulturális párbeszéd és az európai népek kultúrájának és történelmének kölcsönös ismeretének előmozdítása;
- a kreativitás, a kultúra nemzetközi terjesztésének, valamint a művészek, alkotók és más kulturális szereplők, szakemberek és munkájuk mobilitásának elősegítése, különös hangsúlyt helyezve a testvérvárosok kulturális sokszínűségére;
- a figyelem felhívása a kulturális sokszínűsége és a kulturális kifejezés új formáinak kifejlesztésére;
- az európai jelentőségű közös kulturális örökség európai szintű népszerűsítése, a figyelem felkeltése, a know-how terjesztése és a követendő gyakorlat népszerűsítése a kulturális örökség helyreállítása és megőrzése érdekében;
- a kultúra szerepének figyelembe vétele a társadalmi-gazdasági fejlődésben;
- a kultúrák közötti párbeszéd valamint az európai és nem európai kultúrák közötti kölcsönös cserék támogatása;
- a kultúra mint gazdasági tényező, valamint a társadalmi integráció és állampolgárság tényezőjeként való kifejezett elismerése;
- a lehető legtöbb állampolgár számára az Európai Unió kultúrájához való egyenlő hozzáférés biztosítása és az abban való részvétel javítása. A pályázat az alábbi szempontok alapján nagymértékben hozzájárul a fenntartható együttműködési hálózatok fejlesztéséhez:
- kulturális javakhoz történő hozzáférés, határokon átvéelő kiterjesztése
- esélyteremtés; a kultúra akadálymentes elérése
- kulturális örökségünk, hagyományaink megővése: a sokszínű európai kultúra értékeinek újszerű, kreatív bemutatása a nagyvilágban
- a testvérvárosi kultúra értékeinek integrálása a magyarországi és az európai kultúrába
- a testvértelepülési-kapcsolat hosszútávú, dinamikus, többoldalú együttműködésének fenntartása
- hatékony, korszerű kulturális intézményrendszer kialakítása, mely a demokratikus kulturális politika irányelveit követi
- kulturális fejlesztések elősegítése, ösztönzése; közös, határokon átnyúló projektek kidolgozása

A tervezett konferencia egyrészt lehetőséget biztosít a testvérvárosoknak, hogy megosszák tapasztalataikat és tudásukat, ezáltal is hozzájárulva az Európai Unió kulturális politikájának minél szélesebb körben való terjesztéséhez. Célunk, hogy a konferenciával megvalósuló interkulturális párbeszéd

hatására az Unió polgárai még inkább tisztában legyenek a kulturális hagyományok ápolásának fontosságával, és akár tettekkel is vegyenek részt céljaik elérésében.

Másrészt, kohéziós szerepkört töltene be abban az értelemben, hogy hosszú távú együttműködést céloz meg a testvértelepülések között elősegítve ezáltal egymás kölcsönös megismerését, a kapcsolatok ápolását. Mindezen célok a közös európai tudat kialakulását szolgálják.

Mórahalom Város Önkormányzata, mint projekt koordinátor feladata a kapcsolatfelvétel és a folyamatos kapcsolattartás a testvértelepülésekkel, az előadókkal, az együttműködő partnerekkel. a meghívók, valamint a konferencia tájékoztató kiadványának elkészítése, kiküldése, a konferencián résztvevő testvértelepülések közösen folytatnak tárgyalásokat, a szükséges szerződések előkészítésében valamennyien résztvesznek. A konferencia lebonyolításához szükséges személyi és infrastrukturális feladatokat (utazás, ellátás, szállás, terembérlet, eszközbérlet, tolmácsok, előadók, stb.) Mórahalom Város Önkormányzata, mint házigazda készíti elő.

A konferencia előzetes propagálása (sajtó, TV, rádió, Internet, stb.) valamennyi résztvevő partner aktív együttműködésével valósul meg. A konferencia előkészítése során kiküldött jelentkezési lapok feldolgozása a projektgazda feladata.

A három napos konferenciát kiegészítő programokat (helyi látványok bemutatása, Erzsébet Móraalmi Gyógyfürdő wellness-fitness szolgáltatásai, stb.) a partner-települések igényének megfelelően a házigazda állítja össze.

Az alábbi kommunikációs eszközök támogatását igényeljük:

1. 60 perces DVD film elkészítése, mely tartalmazza a konferencián elhangzó szakértői anyagokat, szakmai jelentéseket. A film segíti a testvérvárosok kulturális hagyományainak látványos bemutatását. A konferencia ideje alatt a szakmai előadókkal készített riportok is szerepelnek a filmben. A DVD film mintegy 500 példányban kerül eljuttatásra valamennyi a konferencián résztvevő partner számára, valamint a Dél-alföldi régióban a kulturális értékek megőrzéséért felelős intézményrendszerhez.

2. 25 oldalas színes kiadvány készítése, 5000 példányban. A kiadvány tartalmazni fogja a testvértelepülések rövid bemutatását, kiemelve azokat az egyedi és különleges kulturális értékeket, melyek a sokszínű Európai Unió fenntartásában játszanak fontos szerepet. A kiadványban fel lesznek tüntetve a konferencián résztvevő testvértelepülések elérhetőségei. A kiadvány a konferencia részletes programját is tartalmazza. A kiadvány a konferencia megrendezésének időpontja előtt kerül terjesztésre a testvérvárosok aktív részvételével, valamint eljuttatásra a regionális kulturális politikáért felelős intézményekhez, magyarországi és határon túli sajtóhoz.

3. EU kiterjesztésű névvel ellátott interaktív honlap létrehozása, mely már a konferencia előtt két hónappal aktív információs portálként működik, és a konferenciát követően szakmai tartalommal

bővülve, az elhangzott előadások összefoglalóit tartalmazva segíti elő a tervezett eredmények bemutatását. A honlapot Mórahalom Város Önkormányzata üzemelteti és frissíti újabb és újabb tartalommal. A tervezett honlapról elérhetőek a testvérvárosok saját weboldalai is.

A konferencián elhangzó előadások, interaktív tanácskozások anyagából egy zárójelentés fog készülni, mely a konferencia utolsó napján valamennyi résztvevővel közösen kerül megfogalmazásra. A jelentés tartalmazni fogja a konferencia során megfogalmazott kulturális esélyegyenlőség hosszútávú fenntartásának lehetőségét az Európai Unióban.

A sikeres konferenciát követően az alábbi hatások várhatók:

- a kulturális értékek iránti érdeklődés felkeltése
- pozitív visszajelzések a kulturális sokszínűség fenntartására tett erőfeszítések kapcsán
- sikeres kapcsolatfelvétel új szakmai partnerekkel
- sikeres együttműködés a közös jövőbeni célok megfogalmazásában
- jövőbeni megállapodások, együttműködési szerződések alpjainak lefektetése
- meghívottak aktív részvétele az információ- és tapasztalatcsere folyamán
- európai identitás-tudat kialakítása, a kulturális különbségek tiszteletben tartása
- az EU kulturális politikájának a résztvevőkkel való megismertetése és terjesztése
- demokratikus kulturális politikai konszenzus kinyilvánítása
- a kulturális és társadalmi sajátosságok kölcsönös megismerése
- aktuális kérdések, problémák felvetése, megválaszolása
- az európai kulturális sokszínűség hangsúlyozása, mindenki számára egyenlő eséllyel történő hozzáférhetőségének biztosítására vonatkozó feladatok meghatározása
- kialakult kapcsolatok erősödése, meglévő együttműködések szorosabbá válása, aktivizálódása
- a szerzett ismeretek felhasználása az érintett országok problémáinak megoldásában
- hosszú távú együttműködés létrehozása, kapcsolatok ápolása
- az eredmények láttán a résztvevők elhatározzák, hogy az integrációt a jövőben még szorosabbra fűzik és a konferencián megfogalmazott célokat, felvázolt problémákat közösen és hatékonyan együttműködve fogják megoldani.

A konferencia eredményeinek népszerűsítése érdekében, a tervezett kommunikációs eszközök segítségével kívánjuk a konferencián megfogalmazott legfontosabb mondanivalót a helyi és regionális önkormányzatokhoz, szakmai szervezetekhez, partnerekhez, érintett szakemberekhez eljuttatni. Igény szerint közös szakmai szövetség létrehozását és működtetését tervezzük a konferencia céljainak sikeres végrehajtása érdekében. A konferenciára meghívást kapnak a helyi, a regionális, valamint a testvértelépülések sajtóképviselei. Az eredmények széleskörű prezentálása az ő részvételükkel biztosítottá válik.

Testvérvárosunk: Chamerau, Németország

Mórahalom város Önkormányzata 2002. novemberében testvérvárosi kapcsolat létrehozására kérte fel a bajorországi Chamerau községet. Az ismeretség korábbi személyes kapcsolatokon alapult. Chamerau vezetősége szívesen vette a felkérést és ezzel megindult a találkozó szervezése és lebonyolítása.

A szervezési és útiköltség támogatását kérve 2003. május végén benyújtottuk a brüsszeli Eupean Commission-nek a „Town-twinning-Meeting of citizens” című pályázatunkat, amelyet sikerrel el is bíráltak. Ezt követően július 10-én egy 34 fős bajor

delegációt fogadtunk és láttunk vendégül 4 napig Mórahalmon. A találkozó nagyon jól sikerült, az általunk szervezett programok nagyon színesek és érdekesek voltak, a vendégek nagyon jól érezték magukat. A két település polgármesterei teljes egyetértésben tárgyaltak a partnerkapcsolat létrehozásáról.

A bajor polgármester, Herold Frieder 2004. májusára invitálta meg a magyar vendéglátókat és Nógrádi Zoltán polgármestert. A meghívásnak eleget tettünk, 2005-ben és 2006-ban pedig Mórahalomon láttuk vendégül a németországi delegációt.

Testvérvárosunk: Fiumalbo és Pievepelago — Olaszország

A kapcsolat létrejöttét az olasz fél kezdeményezte. Enzio Bernadelli úr a Szegedi Tudományegyetem Természettudományi karának, olasz tanszékének vezetője közbenjárásával júniusban 3 fős olasz delegáció látogatott el városunkba az olaszországi Pievepelagóból. Az egy napos látogatás záró momentumaként Mórahalom város vezetősége meghívást kapott Olaszországba 2003. augusztus 25-től. A meghívásnak azonban csak 2003. októberében tudtak eleget tenni, amikor is négy csodálatos napot tölthetett a magyar delegáció Olaszországban.

Olaszország több okból is közel áll szívünkhöz. Egyrészt mert egyre több olasz turista fordul meg kisvárosunkban, aminek nagyon örülünk, másrészt pedig az olasz- és a magyar nép mentalitásában sok közös vonás fellelhető. Mindkét nemzet számára fontos a néphagyomány, a múlt örökségeinek megőrzése, a borkultúra ápolása és ugyanolyan vendégszeretőek.

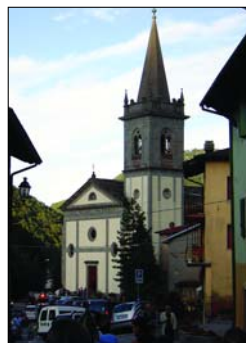
A testvérvárosi kapcsolat kialakítását a Modena tartományban lévő Parco del Frignano szorgalmazta elsőként. Ezen közigazgatási egység alá 7 település tartozik: Pievepelago, Fiumalbo, Fanano, Frassinoro, Montecreto, Riolutato és Sestola. Parco del Frignano területe összesen 15.000 hektár. A védett terület magába foglalja az egész Appennini hegységet, amely változatos természeti kincseket rejt 500-tól 2000 m magasságig. Fontosnak tartjuk, hogy több Unió tagállambeli településsel is jó kapcsolatot alakítsunk ki. Mindez idegenforgalmi, gazdasági és kulturális szempontból is jelentős előrelépést jelent városunknak. Az együttműködési

megállapodás aláírására 2004. február 19-én került sor ünnepélyes keretek között, amikor városunkban fogadtuk az olasz küldöttséget. 2005-ben, majd 2006-ban ismét vendégül láttuk az olaszországi delegációt.

PIEVEPELAGO —A VIRÁGOS VÁROS

(A virágok városának utcáit minden évben a Feltámadás ünnepe alkalmából díszítő és vallási témájú virágszőnyeg borítja.)

Pievepelago település Emilia Romagna olasz régióban található, kb. 70 km-re délnyugatra Bologna-tól és 60 km-re délnyugatra Modena városától. Pievepelago-nak 2.200 lakosa van, 884 családot foglal magában, amely 2.4 fő/családot jelent. 76,5 km² területen fekszik. Pievepelagot a következő települések veszik körül: Barga, Castiglione di Garfagnana, Coreglia, Fiumalbo, Antelminelli, Riolutato. Pievepelago 781 méteren fekszik a tengerszint felett. A városháza a Piazza V. Veneto 16 szám alatt található, az előtte lévő tér számos szabadtéri rendezvény helyszíne.

Munka: 85 ipari vállalkozás 463 embert foglalkoztat, ami a munkaképes korosztály 40.94%-át jelenti. A 76 szolgáltató egység 156 főt foglalkoztat, ami a munkával rendelkezők 13.79%-át jelenti. Vannak egyéb cégek is, akik 394 főt foglalkoztatnak. Továbbá a 30 adminisztratív jellegű iroda 118 főt foglalkoztat. Pievepelagóban 1.131 fő dolgozik, ami a lakosok 53.35%-át jelenti.

Pievepelago télen népszerű síparadicsom, hozzájuk tartozik Sant Anna Pelago-i sípályarendszer és Monte Cimone. Pieve nyáron is várja a sportolni vágyókat és a turistákat. A következő sportpályák találhatóak a településen: 3 focipálya, 24 tennis pálya, uszoda, fedett sportszarnok, 4 élménypark, sporthalász telepek.

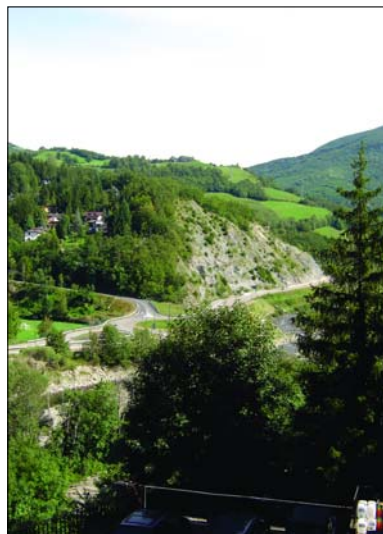
Pievepelago gazdag hagyományokkal rendelkezik, minden évben ünnepséget rendeznek Vízkereszt alkalmából, a virágos város alkalmából, valamint ruhaipari kiállítást, továbbá Sant' Anna fesztivált rendeznek, majd mezőgazdasági szemlét tartanak és nem utolsó sorban tűzijátékkal és díszkivilágítással ünneplik a védőszenteket,

FIUMALBO —A MŰVÉSZETEK VÁROSA

Fiumalbo-nak 1.400 lakosa van, az olasz Emilia Romagna tartomány települése. Pievepelago önkormányzat szomszédja.

Fiumalbo-nak számos vallási és kulturális rendezvénye van, mint például a Fiumalbo Celtica — kosztümös rendezvény, a Carneval — melynek jellegzetessége a fáklyás felvonulás. Jeles eseményeiket együtt ünneplik a szomszédos településekkel. Fiumalbo védőszentje Szent Bertalan és ezen ünnep alkalmából a középkori városban fáklyás felvonulást tartanak és az ünnepséget tűzijátékkal fejezik be.

Fiumalbo-hoz pazar 50 km-es síparadicsom tartozik, mely néhány kilométerre található a településtől: Val di Luce és Abetone. A síelni vágyókat decembertől várják egészen március hónap végéig. Nemcsak a hazai, hanem az angol és holland turisták között is egyre népszerűbb (és természetesen most már a mórthalmiak körében is).

Mindkét település télen és nyáron is várja a turistákat. Nyáron lehetőség van horgászni a kristálytisza természetes és mesterséges pisztráng telepeken és patakokból.

Testvérvárosunk: Csíkszentmárton — Románia

A határon túli kapcsolatokkal Mórahalom terei is kitágultak. Minden településkapcsolat fontos, de ezek közül is prioritást élveznek a határon túli magyar közösségekkel való kulturális kapcsolatok, amelyeknek már komoly hagyományai alakultak ki a településen. Testvértelepülésünk az erdélyi

Csíkszentmárton évente részt vesz ünnepségeinken művészeti csoportjaival. A Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Egyesülete a partnerkapcsolat létesítéséről egyezményt írt alá Kanizsa térséggel (Szerb Köztársaság), mely az egyezmény 2. pontja szerint szinte minden ágazatra kiterjed. Mórahalom és Csíkszentmárton kapcsolatát iskoláink közös névadója — Móra Ferenc — alapozta meg. Az első látogatást 1995-ben a Mórahalmi Általános Iskola tanári kara tette meg, majd az önkormányzat, a helyi vállalkozók és a lakosság cserekapcsolata követte. De fellépett a parasztkórusunk, a fűvőszenekarunk, a szintársulatunk és a nagy majoretta-csoportunk is a településen. Mi pedig rendszeresen fogadjuk a júliusi fesztiválon és a szüreti mulatságon csíkszentmártoni barátainkat.

Csíkszentmárton az alcsiki medence dél-keleti peremén, a Csíkszeredát Tusnádfürdővel összekötő út felezőpontján van. Mint községközponthoz Csekefalván kívül hozzátartozik Úz völgye. 1850-től hosszú ideig járási székhely volt. Papírmalma, gőzmalma és több fürésztelepe is volt. Utóbbiból napjainkban sincs hiány. Természeti adottságai között jelentős helyet foglalnak el az ásványvíz források, és a két falu között lévő mocsaras hely, amelyet a kénés gázfeltörések miatt Poszógónak neveztek el.

A SZENT ANNA-TÓ

Közép Európa egvedüli épen maradt vulkáni építménye. Tengerszint feletti átlagmagassága 944 m, hosszabbik tengelye 620 m, legnagyobb mélysége 7,2 m. Minden oldalról meredek kráterfalak veszik körül, amelynek kiemelkedő csúcsa: a Nagy-Comád (1301 m). A tónak nincs forrása. A légköri csapadék gyűl össze a hatalmas aszimmetrikus tölcser alján, hogy aztán bővizű források alakjába övszerűen bukkanjon elő a déli kráterfal külső oldalán. Vize még mindig a desztillált víz tisztaságával vetekedik.

A MOHOS-TÖZEGTLÁP

A Szent Anna-tavat a Mohos-tőzegláptól egy széles nyereg választja el. Tengerszint feletti átlagmagassága 1050 m, területe 80 ha. Huzamos esőzések idején a 10 m vastag iszapos tőzegréteg úgy megtelek vízzel, mint a szivacs, és az elbitangolt szarvasmarhát is elnyeli. A Mohost észak felé a Veres-patak csapolja le.

Testvérvárosunk: Temerin — Szerbia-Montenegro

2001. június 9-én Mórahalmon fogadtuk Temerin község vezetőségét, és ekkor határozott a móraközségi képviselőtestület a testvér-települési kapcsolat felvételéről. Ennek a kapcsolatfelvételnél a folytatása volt a móraközségi temerini látogatása. Delegációnkat úgy alakította ki a képviselő-testület, hogy a várost minden területről képviselje valaki, aki az ottani partnerekkel a hivatalos kapcsolatok kiépítését kezdeményezheti, illetve az ottani kérdésekre, kérésekre megfelelő választ adhat. A vajdasági Temerin tanulni szeretne Mórahalomtól. Tanulni szeretné, hogy hogyan lehet kiemelkedni az átlagból, s felül emelkedni saját hétköznapi gondjainkon, a háború okozta nehézségeken, pusztításon a gazdaságban és az emberi lelkekben, amelynek nyomai mélyen bevésődtek. Temerini barátainkat rendszeresen fogadjuk a júliusi fesztiválon és a szüreti mulatságon.

A vajdasági Temerin község az Újvidék és Zenta közötti főúton található, mintegy 20 km-e Újvidéktől. Szerbiában - eltérően a magyarországi és az európai szóhasználattól - községen kisebb járásnyi nagyságú közigazgatási egységet értenek, amelyhez több település illetve helyi közösség tartozik. Temerin községet a voltaképpen Temerin település, Staro Djurdjevo Helyi Közösség, Bácsszőreg (Síríg) és Járek (Backi Jarak) alkotja. A község összterülete 162 km², lakossága mintegy 30.000-re tehető, közülük 8.000-en horvátországi és boszniai szerb menekültek, akiket az elmúlt tíz évben telepítettek ide, s akik többségének a végleges státusa mindmáig rendezetlen. A község központja a magyar többségű Temerin, mintegy 14.000 lakossal, közülük 10.000-en magyarok. A település igen régi múltra tekint vissza, már 1332-ben említik. A ma itt élő szerbek túlnyomó többsége 1946 után lett letelepítve, részben a második világháború után kitelepített németek helyére. Temerin fejlett mezőgazdasági és kisipari központnak számított már a 19. században. Gazdaságát jelenleg nagyban befolyásolja Újvidék közelsége, valamint az hogy a Vajdaság tartomány földrajzi középpontjában terül el, fontos nemzetközi és regionális utak kereszteződésénél. A község iparában élen jár a fémfeldolgozás. Ez az ágazat közel 1.000 személyt foglalkoztat. A község legjelentősebb vállalata az FKL Görgőscsapágyvár, csaknem 800 foglalkoztatottal. Temerin kifejezetten mezőgazdasági terület, a megművelhető földterület nagysága több-mint 11.000 hektár. Ennek többsége magántulajdonban van.

A lakosság tájékoztatását szolgálja a magyar nyelven hetente megjelenő Temerini Újság, amelynek elődje már 1928-tól rövidebb megszakításokkal önállóan, később az újvidéki Magyar szó keretében jelent meg. A Temerini Rádió 34 éve szerb és magyar nyelven sugározza műsorát.

A konferencia programja — 2007. október 3.

9.45-10.00: Regisztráció

10.00-10.20: *Nógrádi Zoltán* polgármester Úr
köszöntője

A globalizációra adott különféle, regionális szintű válaszok

10.20-11.20: *Dr. Tellér Gyula*, az Országgyűlés
Kulturális- és Sajtóbizottságának tagja

11.20-12.20: *Nagy Levente Zoltán*, Csíkszent-
márton alpolgármestere

12.20-13.00: Ebédszünet

17.00-18.00: Vacsora

19.00 órától: Kulturális ízelítő Erdély szívéből, azaz bemutatkozik a csíkszentmártoni tánccsoport

Helyszín: Aranyszöm Rendezvényház, 6782, Mórahalom, Röszei út 1.

Hogyan kezelik a régiók a kulturális és identitásbeli viszonyítási rendszerek elvesztését?

13.00-14.30: *Dr. T. Kiss Tamás*, a Juhász Gyula
Tanárképző Főiskola Közművelődési Tanszé-
kének főiskolai tanára

14.30-15.00: Kávészünet

15.00-16.00: *Herold Frieder*, Chamerau pol-
gármestere

16.00-17.00: *Csányi László*, Mórahalom Város
alpolgármestere

A konferencia programja — 2007. október 4.

9.45-10.00: Regisztráció

A régiók kettős kihívása: kulturális globalizáció és regionális integráció

10.00-10.30: *Duka Félix*, az Aranyszöm Rendezvényház vezetője

10.30-11.00: *Trager Johannes*, Chamerau város képviselőjében

Az európai dinamika és a kulturális sokszínűség

11.00-12.00: *Porkoláb Mihály*, a Mórahalom Közoktatásért Közalapítvány vezetője, a Móra Ferenc Általános Művelődési Központ igazgató-helyettese

12.00-12.30: *Dr. Nardo Norberto Nardini*, Fiumalbo polgármestere

12.30-13.00: Ebédszünet

Integráció és kultúra — ellentmondások és lehetőségek

13.00-13.45: *Gergely András*, Csíkszenmárton polgármestere

13.45-14.30: *Nógrádi Zoltán*, Mórahalom város polgármestere, parlamenti képviselő

14.30-15.00: Kávészünet

A kulturális demokrácia új koncepciójának keresése

15.00-16.00: *Heller-Szabó Tibor*, Mórahalom Város Képviselőtestületének tagja, az Ügyrendi Bizottság elnöke, a Gazdasági Bizottság tagja

16.00-17.00: *László Dénes*, Csíkszentmárton tanácsosa

17.00-18.00: Vacsora

19.00 órától: *Az olasz operairodalom gyöngyszemei*

A konferencia programja — 2007. október 5.

9.45-10.00: Regisztráció

A kulturális sokszínűség, a multikulturalitás és a kultúrához való egyenlő hozzáférési esélyek összefüggéseinek vizsgálata

10.00-11.00: *Becsey Zsolt*, az Európai Parlament tagja

11.00-11.30: *Luca Mordini*, Pievepelago polgármestere

11.30-11.45: Kávészünet

11.45-12.30: *Fodor Csaba* kistérségi megbízott, a Mórahalmi Kistérségi Iroda vezetője

12.30-13.00: Ebédszünet

13.00-15.00: A konferencia záróünnepsége: rövid vitafórum az összes résztvevővel, Mórahalom, Pievepelago, Fiumalbo illetve Chamerau városok polgármestereinek rövid záróbeszédei

Látogatás az Ópusztaszeri Nemzeti Parkba, a magyar kultúra és történelem bölcsőjét bemutató kiállítások megtekintése

1. előadás

Dr. Becsei Zsolt — Európa Parlamenti képviselő A kulturális sokszínűség, multikulturalitás és a kultúrához való egyenlő hozzáférési esélyek összefüggő vizsgálata

Az Európai Unió köztudott és a politológusok el is szokták mondani, hogy nem az Amerikai Egyesült Államok, tehát nem olvasztótégely. Már az 57-es alapító atyák is kimondták a Római Szerződés kapcsán, hogy ez népek és országok szövetsége. Ez azért nagyon érdekes, - ugye mi magyarok végig ezt hangsúlyozzuk - hogy tehát nem csak országok szövetsége, bár tagállamok hozták létre, hanem nemzetek szövetsége is, tehát népek szövetsége. Az köztudott, hogy mi magyarok esetében a kettő aztán nagyon messze ám esik jelen pillanatban egymással össze, ugyanakkor saját alkotmányos fölfogásunk és a saját nemzeti történelmünk alapján egyértelműen azt valljuk, hogy a magyar nemzet egységes, történelme kultúrája egységes. Tehát függetlenül attól, hogy a mai reálpolitikai viszonyok erről mit mondanak, mi a nemzeti összetartozást és a nemzeti létünket elsősorban azzal a 14-15 millió - most nem akarok becslésekbe bocsátkozni - Kárpát-medence ahol együtt éljük meg, akikkel végül is itt az elmúlt ezer évet együtt dolgoztuk és hát az főleg a mi esetünkben nagyon lényeges, hogy népek egységét alkotja az Európai Szövetség, az Európai Unió. Hiszen a kultúránknak is igen jelentős hányada, pont azért mert egységes a kultúra és pont azért mert csak 85 éve szakított bennünket szét a történelem - jogi értelemben. Hát a kultúránknak is kiemelkedő személyiségei, nem csak 1920 előtt, hanem 1920 után is, olyan Kárpát-medencei területekhez tartoznak, amelyek nem a jelenlegi Magyarország részei. Írók, újságírók, Rúzsa Magdi ... énekes, tehát ezt nyugodtan Szeles Mónikától kezdve ... nyugodtan le lehet ezt a mai fiatalok nyelvére is fordítani, tehát nem kell Reményi Gézáttól, keresztül Szócsi Gézáig csak fölhozni erre a példákat. Lehet borzasztó egyszerű, földhözragadt példákat is hozni. De hát ugyanúgy a német egység, a német nyelvi egység is ebből a szempontból megvalósul. Nekem egy nagyon érdekes hibrid helyzet például, hogy a politika és a nemzetek hogyan keverednek az Európai Parlamentben. Hogy mi az Európai Néppárt delegációjánál amikor ülést tartunk és bármiről egyeztetünk - ezt el szoktam mondani - akkor a magyar konzervatív képviselők mindnyájan összejövünk, tehát beleértve a két felvidékit és a három erdélyit is, tehát mindig 18-an egyeztetünk. Sőt politikailag ezt tudják is frakción belül, hogy nem 13 hanem 18 szavazattal kalkulálhatnak ennek megfelelően, amikor a magyarok azt mondják, hogy valamit támogatunk. De ez ugyanúgy érvényes, hogy most ne csak a magyarokra hozzam be. Például a németekre vagy az osztrákokra is, mert azok a Dél-Tiroli kollégáim, akik elvileg olasz kvótán parlamenti képviselők, azok szinte minden delegációs ülésre járnak csak az olaszra nem. Tehát az osztrák és a német delegációs ülésen is ott vannak. Hiszen a Dél-Tiroli kollégáim német anyanyelvűek köztudottan, hiszen ott az a többség és a választói akarat azokat juttatta oda be és ők németül is beszélnek, tehát nem nagyon hallottam őket még olaszul beszélni holott ugye a mandátumukat az olasz Köztársasági elnöktől vették át. Tehát ez mindenféleképpen azt jelzi, hogy csak az állam fetiszizálása, és az hogy csak államok szövetsége vagyunk, az nem működik. Ez az első dolog, amit itt szerettem volna elmondani.

A másik, ugye pont az alkotmányozási folyamat kapcsán, bár most ugye abortált az alkotmányos szerződés és helyette egy új reformszerződést hozunk létre. Eddig volt Maastrichti meg Nizzai, most meg valószínűleg Lisszaboni lesz, már elhatározták hogy ott fogják aláírni október végén - e hónap végén - már dolgoznak a fordítók veszettül rajta, utolsó simításokat két hét múlva teszik meg az állam és kormányfők.

Tehát van egy ilyen nagyon nagy alapszerződéses folyamat, sajnos alkotmányozási folyamat az nem jött össze. Ami azt jelzi, hogy pontosan ezek a nemzetek és országok azt gondolják, hogy kicsit túlszaladt a ló és továbbra is meg kell tartani azért az országoknak a szerepét és olyan államok fölötti vagy szupranacionális prioritásokat nem lehet meghatározni, mint amit az alkotmányozás kitűzött maga elé. Például egy nagyon érdekes kis apróság, hogy a reformszerződésben minden olyat, ami az alkotmányra, tehát a népek és az európai központi hatalom közötti kapcsolatra utal, az európai himnusz, zászló és egyebek, ezek az alkotmányi alapszerződésből kikerülnek, nem kerülnek bele. Aminek persze vannak nagyon érdekes vonatkozásai. Hiszen az azt is jelenti, hogy a nemzeti jelképek lesznek mindenféleképpen az elsődleges jelképek. Itt csak azt szeretném megjegyezni, hogy nagyon érdekes mozzanat volt, amikor 2004. május elsején belépett Magyarország az Európai Unióba, akkor ugye hát nagyon sokan összezavarodván a helyzettel, hogy itt most mi van.

Ugye hallottam, hogy határőrök ugye leszedték a magyar zászlót és az európaiat hagyták fent a határállomáson. Úgy gondolták, hogy abból nagy baj nem lesz, nem sértik meg az európai jogot, és hát több napba tellett míg valaki elmagyarázta nekik hogy ezzel nem sértenek meg semmilyen európai jogot, ha nemzeti jelképeket továbbra is használjuk, sőt azt kell igazán használni továbbra is. Hiszen ezek elsődleges jelképek maradnak az európai jelképekkel szemben. Amellett, hogy az európai jelképek ugye mikor énekeljük a himnuszt értelemszerűen egy összekötő kapcsot jelentenek, egy közös európai identitást fogalmaznak meg. De még egyszer mondom nincs prioritásuk a nemzeti jelképek fölött.

Jogilag az európai jog és a nemzeti jog viszonya az már egy más kérdés. Bár ez is most gyengülni fog a reformszerződésben, de kulturálisan egyértelmű, hogy a nemzeti kulturális hagyományok prioritása az megmarad. És ez egy nagyon-nagyon fontos üzenete ennek az utolsó két évnek is, vagy három évnek, ami most itt mögöttünk áll, amióta mi is bent vagyunk ebben a nagy kohóban.

A következő megjegyzésem ugye az, ami az alapmottója az Európai Unónak, bár ez most alkotmányosan sajnos nem fog bekerülni, de az alapmottó attól megmarad. Remélem, hogy azért a Preambulumba ez, mint referencia bekerül - "Egység a sokszínűségben". Azért is mondtam, hogy mi nem vagyunk az európai egyesült államok, hogy mindenkinek egy angolszász jog- és jelrendszerbe kell bemenni. Bár azt hiszem, hogy önök is ez gyöngülni fog majd az elkövetkezendő évtizedekben. Nem olyan egyszerű lesz ez.

Hiszen itt nincs egyetlenegy kultúrának sem prioritása. A kultúrák egyenrangúsága elismerést nyert. A sokszínűség megtartása a cél. Tehát ez alapvető célként szerepel az Európai Unióban. Nagyon sok minden kikerült ugye az alapvető célok közül, és a szabad és torzulásmentes verseny.

De az európai sokszínűség erősítése, mint alapcél az megmaradt. Az is, hogy természetesen - és itt van a kettősege, hogy a területi regionális diverzitást és alkotmányos berendezkedést, illetve közigazgatási berendezkedés az egyes tagállamoknál messzemenően respektálni fogja az Európai Uniót. Tehát jogilag nem írja fölül azt, hogy mondjuk alkotmányosan ki hogy definiálja belülről magát, mint tagállam. De mint célt, hogy a sokszínűséget megtartsák, azt viszont elsődlegesen kifejeztük. Na most ha figyelembe vesszük az utóbbi idők eseményeit a konfliktusos elemek különböző interpretációi vannak nem csak magyar vonatkozásban, lásd Benes dekrétumok, meg érdeklési viszonyok, meg egyetemek, meg minden. Hanem spanyol, francia vonatkozásban is érdekes következtetésekre lehet ebből jutni. Elég nehezen tud Európa ezzel a kettősséggel, tehát a szubszidiaritás alapján és ugye azért a tagállamon eredendő joga, hogy hogyan határozza meg magát. Plusz a sokszínűség megtartása a kettőnek a viszonyát - nem túl egyszerű.

Ugyanakkor a kultúrák egyik legfontosabb kifejező eszköze, a nyelv vonatkozásában azt elmondanám, hogy minden nyelv egyenlő. Én, amikor kampányoltam az Európai Unió választásain, akkor azt mondtam, hogy minden nyilvános felszólalásomat csak magyarul vagyok hajlandó megtenni. Ezt amióta képviselő vagyok, 3 éve mindig tartottam is, tehát a plenálison én csak magyarul voltam hajlandó beszélni. Nem azért mert, hogy nem vagyok hajlandó nyilvánosan más nyelvet használni és teljesen paranoiás egyedde nőtem ki magam, hanem azért mert valóban az Európai Unióban a tolmácsolás, a fordítás a jogszabály-alkotás terén totális egyenlőség érvényesül.

Persze anyagi és pragmatikus okokból ez úgynevezett munkanyelv-használat címén időnként sérül jogi értelemben is. Mert van, amikor nincs például annyi tolmácsfülke egy teremben, hogy mind a 20 v. 21 nyelven, ugye most már az írek is bejelentkeztek. Időnként néhány ír kollégám vadul el kezd beszélni, és akkor vannak tolmácsolási zűrzavarok. Tehát nem mindig van ott tolmács és az ember mégis kénytelen közvetítő nyelvet használni, mert különben a többiek nem értik meg, hogy mit beszél, majd tiltakozik. Ezt meg tesszük. De még egyszer mondom a hivatalos fordítási és jogszabály- kiadási vonatkozásban totálisan egyenlők vagyunk és fordítják is rendszeren a nyelvünkre, illetve nyelvünkről az anyagokat, az írásokat. Az egy más kérdés, hogy munkanyelvként 2-3 nyelvet, elsősorban az angol, sokszor a német és a francia egy különleges prioritást élvez. Egyszerűen, azért mert a legtöbbet közvetítőként az beszéljük, és az mondjuk nem sérti az én egyenlőségi jogomat, hogy ahhoz, hogy én egy olaszsal valahogy szót váltsak nem viszek oda egy magyar-olasz tolmácsot. Nem is tudok odavinni. Főleg akkor, hogyha hivatalos beszélgetésen kívül vagyunk, hanem legtöbbször angolul beszélünk egymással, így egyeztetünk. De ez ezt a jogot nem sérti, még egyszer mondom, hogy mindnyájunk nyelve egyenlő és egyforma.

Hát itt tartunk most az Európai Unióban. Mint mondtam elég nehéz kulturálisan összetartani ezt a dolgot. De hogy mindenki rájött arra, hogy a kulturális sokszínűség miért fontos. Arra csak azt az egy dolgot mondanám, hogy

amióta uniós szerződés van - Maastrichti- szerződés '93, amit a Nizzai újított föl '99-ben, illetve 2001-ben lépett életbe. Azóta az Európai Unió alapponjaiban benne van a kulturális dialógus erősítése, mint cél. Ez a legendás 151-es pont. Ennek érdekében proaktív lépéseket, programokat is indít el az Európai Unió. Megannyi program van, most is elindították a cselekvő ifjúságon belül ezt a programot.

A jövő év az interkulturális párbeszéd éve. A 2001-es merényletek után az volt a nagy konklúzió, hogy el kell indítanunk egy nagyon komoly kultúrák közötti párbeszédet. Tehát ebben nagyon erőteljesen lépett az Európai Unió. Csak, hogy ez még azért összességében bennünket, magyarokat, hogy itt Közép-európaiakat 100%-os megalégedéssel azért nem tölthet el, mert az

elsődleges motivációja 2000 óta ennek az akciónak az elindítása nem az volt, hogy a hagyományos nemzetek közötti párbeszédet erősítse. És ennek kéne lenni elsődlegesnek, mert mi alkotjuk Európát és a kulturális gyökeret. Hanem ugye elsősorban az iszlámmal kell valamit kezdeni. Tehát ennek a beindítása az interkulturális párbeszédnek, az ugye a bevándorlás és főleg az eltérő vallási gyökerű bevándorlók, az iszlám, majd most már nemsoká jönnek a különböző ázsiai kultúrák kezelésének a szükségességei. Hát ezt szeretnénk és próbálnánk igazándiból kezelni ezekkel a nagy problémákkal. Hiszen egyre nagyobb a bevándorlás évente. Azt olvastam, hogy majdnem 2 000 000 a legális bevándorló az Európai Unióban. Javarást iszlám vallásúak vagy más, tehát nem a keresztény kultúrkörhöz, a bővebb keresztény kultúrkörhöz tartozó országokból jönnek a bevándorlók. Hiszen akár az EU-n belül, akár az EU-n kívül nézzük, mindenhol demográfiai katasztrófa van a keresztény kultúrkörben. Nyilván ez is megérne egy hosszabb misét, hogy miért van ez, és, hogy mit lehet ezzel kapcsolatban csinálni. De ezzel most megint visszatérnénk az alkotmányozás hosszabb vitájához, amihez most idő híján itt talán nem térnék ki. Tehát ez a keresztény kultúrkör és más kultúrkör közötti párbeszédet erősíteni. Én viszont nagyon fontosnak tartom, hogy ha továbbra is prioritásként megtartanánk a keresztény kultúrkörök, a különböző nemzeti kultúrkörök közötti párbeszédet is. Mert ez most az Európai Unió bővítések kítűnően jelzi és rengeteg temetetlen halott előkerülése ugye a szekrényekből. Tehát szó szerint is temetetlen halottak '46-ból, '45-ből, különböző helyeken most újra előkerülnek.

Hát ezek azért szükségessé teszik azt, hogy ebben a vonatkozásban is egy kulturális párbeszéd erősödjön.

2. előadás

Dr. Tellér Gyula — az Országgyűlés Kulturális- és Sajtóbizottságának tagja Globalizációra adott nemzeti szintű válaszok

Úgy gondolom, hogy ez a nemzeti szintű jelző akár el is hagyható, a témát úgy próbálom felfogni, hogy a globalizációra adott válaszok. Ahhoz azonban, hogy a válaszokig eljussunk, föl kell vetni azt a kérdést, hogy mi is az a globalizáció, amiről szó van és miért kell arra válaszolni akármilyen módon.

A globalizáció problémája, úgy érzem lerágott csont. Hosszú évek óta, legalábbis a magyar közvélekedésben és köztudatban egy folytonosan forgó téma. Ennek következtében nem próbálok úgy tenni minthogyha itt most valami

milyen vadonatúj dolgot mondanék a tisztelt jelenlévőknek, csak néhány fontos összefüggésen végigmegegyek, mert ezeknek a felidézése és fejben tartása szükséges ahhoz, hogy aztán az ezekkel kapcsolatos válaszokat értelmezni tudjuk, látni tudjuk hogy miről van szó.

A globalizáció, mint tudjuk, talán azt is mondhatjuk, hogy sokmillió, sok millió éves folyamat. Az ember valahonnét elindult, egy vagy több bölcsőből el terjedt az egész Földön. Utakat épített közlekedési eszközöket hozott létre, kiterjesztte a saját befolyását az egész világra és a kiterjedt emberiségen belül intenzív kommunikáció jött létre. Amelyik kommunikációnak nem csak a közlekedés és a fizikai mozgás a fő formái hanem most már az új évszázadunkban vagy az előző évszázadban a kommunikációnak a magasabb szintű formái, a

távboldalítás, a fényképező műholdak, a számítógép, egyáltalán az internetes behálózottság és telefonos behálózottsága a világnak. Ugyanakkor olyan eszközök és erők birtokába jutott az emberiség, amelynek a segítségével nem csak kommunikatív, hanem fizikailag is a világ egyik pontjából a világ másik pontjába el tud hatni, hatni. Ez nagyon lényeges. Ez a hatás természetesen nemcsak a rakéták kilövését jelenti, hanem egyéb formáit is ennek a hatásnak. A másik nagyon fontos eleme a globalizációnak az, hogy ahogyan az emberiség elszaporodott létrejötték az országok, nemzetek. Ezek között a nemzetek között egyre erősebb összeszövöttség kezdett kialakulni és halad előre mindig több és mindig több dologban. Tulajdonképpen ennek nem csak a felfedezések, hódítások jelentik a fő mozgatórugóját, hanem ennek nyomán kibontakozó munkaerő-megosztás. Ami oda vezet, hogy a nemzetek össze vannak kapcsolva, össze vannak szöve és ennek az összeszövöttségnek a következtében a kulturális javak és az anyagi javak hatalmas módon terjednek és cserélődnek. Ugye legfrappánsabb dolog az, hogyha az ember nézi a televíziót és mondjuk a Gázai-övezetről lát képeket, akkor ott a tengerparton egy ugyan olyan fehér műanyag székekben ül a horgász a tengerparton, mint amilyen fehér műanyag székekben ő a barátai telkén a hétvégeken sörözött. És ha utána tovább megyünk akkor kiderül, hogy az indonéz szigeteken is ugyanezek a műanyag székek vannak. Vagy például a dél-amerikai országokban is ugyanezek a székek vannak. Ennek mondjuk egy előképe volt az, hogy amikor a hetvenes években, nyolcvanas években ugyancsak televízió híradókat nézett az ember, akkor a Volkswagen autógyárnak a tipikus bogárhátú autót lehetett látni, megint csak azt mondom Mexikótól Indonéziáig és Afrikától egészen Kanadáig. Tehát a globalizáció ilyen értelemben a nemzetközi munkamegosztásnak és a kapcsolatoknak a kiteljesedése. Ezen kívül nemzetközi méretű szervezetek, általánosságban mondhatjuk struktúrák jelennek meg. Ez se új dolog, ugye, mert ha arra gondolunk hogy például a katolikus egyház hogyan terjedt el a világ különböző helyein. Ez voltaképpen egyfajta globalizáció volt már. De napjainkban egészen más típusú globális szervezetek jöttek létre. Ezek folyton változnak, hullámnak, újra élednek vagy lehanyaglanak, újrászületnek.

Tehát most már a történések világméretű történések. És annak következtében, amit a kommunikációról mondtam, ezek a világméretű történések mindannyiunknak a közvetlen tapasztalatává válnak a hírügynökségeken keresztül, a televíziós közvetítéseken keresztül vagy az internetes kapcsolatainkon, személyes kapcsolatainkon keresztül. Ez a folyamat tehát minden országra, minden nemzetre igen erősen hat. És azt mondhatjuk, hogy feltartóztathatatlannal folyamatról van szó. Megjegyzem, hogy ez a feltartóztathatatlannal folyamat tele van konfliktussal, és tele van negatívumokkal. Hát a konfliktusokat láthatuk, ugye ha máshonnan nem a középiskolai tanulmányaink alapján tudjuk, hogy a gyarmatosítás hogy igazott le nemzeteket, a rabszolga-kereskedelem hogyan fosztotta ki nemzeteknek a biológiai állományát, hogy a különböző háborúk hogyan jöttek létre a globalizáló erők konfliktusaiból és csaptak össze. Vagy napjainkban ugye a betegségek hogyan terjednek el éppen a kommunikáció kiterjedtsége folytán. Vagy hogyan magányosodnak fel környezeti pusztításnak a hatásai különböző helyeken, hogyan szennyeződnek el szinte egész kontinensek. Afrikára gondolok elsősorban. Tehát konfliktusos és sok negatívumot tartalmazó folyamat, de ugyanakkor üdvös, és mint mondtam kikerülhetetlen folyamat. A nemzetek emelkedéséhez vezet, a tudás gyarapodásához vezet, az élet, az emberiség egy részének folyamatos életszínvonal emelkedéséhez vezet és olyan vívmányoknak a közkincsé válásához vezet, mint mondjuk a gyógyszerek, a különböző gyógyítási technikák, vagy az élet megkönnyítésére szolgáló eszközöknek az elterjedése a rádiótól a mosógépig és az autóbiltól a számítógépig. Tehát azt szeretném hangsúlyozni, hogy a globalizáció alapvetően üdvös folyamat, bár igen erőteljesen konfliktusos folyamat, tehát nagyon sok belső problémája van. Ez mondjuk így a globalizációnak az általános képe.

Azonban az a helyzet hogy a XIX. század végétől, a XX. század elejétől-közepétől kezdve olyan új jelenségek jelentek meg a globalizáción belül, amelyek mindenféleképpen szót érdemelnek és figyelmet érdemelnek. Ezek az új jelenségek az irtózatosan nagy tőkekoncentrációhoz kapcsolódnak. Olyan óriási tőkekoncentráció és ennek megfelelően óriási vállalatok, vállalatbirodalmak jöttek létre és alakultak ki, amelyek az ereje, most itt gazdasági erőre gondolok természetesen elsősorban. Amelynek az ereje vetekszik egy-egy közepes nagyságú, vagy kisebb nemzetnek az erejével. Ezek az óriási tőkekoncentrációk a saját maguk hasznosulására törekszenek, tehát a tőkehasznosulásra törekszenek és ennek a szempontnak igekeznek minden mást alávetni. A tőkehasznosulásnak az egyik formája az, hogy a tőke értéket termel és ebből szerzi a profitot. De a másik formája az, hogy a tőke olyan

helyekre megy, ahol felhalmozott értékek vannak és ezeket, a felhalmozott értékeket kaparintja meg, ragadja meg és ezeket tárja fel, tehát olyan értékek jut a birtokába, amelyeket nem ő teremtett és nem ő hozott létre, de ő bánik vele, ő kezeli, ő manipulálja és ő osztja szét a ebből származó javakat. Elindult egy óriási verseny a tőkekoncentrációk között, és hogy ebben a versenyben helyt lehessen állni, ezek a tőkekoncentrációk igekeznek a világ legkülönbözőbb pontjaira eljutni és ott ezeken a pontokon feltárni az ott még feltáratlan erőforrásokat. Ilyen feltáratlan erőforrás az olcsó munkaerő, ilyen feltáratlan ... bocsánat természetesen a nyersanyagforrások és a természeti erőforrások vannak első helyen, de ilyen feltáratlan piacok az

élőmunka, gyakran a pusztai tér, egyre inkább az édesvíz és más természeti javak. Ahhoz, hogy ez a versengés, amelyik ezekért az erőforrásokért folyik, hogy ez a versengés minél könnyebben mehessen végbe a tőkének az az érdeke, hogy minden olyan korlátot, a saját mozgása előtti korlátot, amelyet a nemzetek elkülönültségéből, sajátos jogrendjéből, államiságából és az állam önérdekéből, az illető nemzet kultúrájából, moráljából, szokásrendszeréből

következik. Minden ilyen akadályt töröljön le, hogy akárhová bemehessen, akárhol letelepedessen, akárhonnán továbbállhasson annak érdekében, hogy egy még jobb, még kedvezőbb pozíciót foglalhasson el. Ebből, amit itt most elmondtam az következik, hogy ezek az óriási tőkekoncentrációk, amelyek ugye az általános globalizáció képpel szemben most egy különleges globalizációképpnek a hordozói, hogy ezek az óriási tőkekoncentrációk sajátos ideológiát is elterjesztenek, sajátos eszmerendszert is elterjesztenek a világban. Amellyel beleavatkoznak az egyes társadalmak életébe. Annak érdekében, amit az előbb mondtam, tehát, hogy a tradicionális korlátokat, tradicionális gátakat lebontsák. Ilyen beavatkozás, hát a kultúra területén bocsánat itt most már csupa magyar dolgról is beszélek, hiszen ezek a kérdések a mi mindennapi tapasztalatunkhoz hozzá tartoznak. Az a kulturális nyomás, amelyik az individuumot akarja mindenek fölé helyezni a közösség értékeivel szemben, amelyik az individuumot felláztatja a tradicionális, tehát a hagyományos morál és a hagyományos eszmék ellen, a szexualitást, a fogyasztást, a rohanás és száguldás élményt, a hatalom élmény igyekszik, mint fő életértékeket propagálni. Csak ki kell nyitni a kereskedelmi televíziókat és jól látni, hogy hogyan zúdulnak ránk ezek a hatások és ezek az értékhatások. A globális tőke természetesen nem csak az egyénnek a belső szerkezetét próbálja megváltoztatni a maga javára kedvezően, hanem egész nemzetek pozícióját és sorsát is. Mi magyarok a globális erővel először a múlt század hetvenes éveitől kezdve találkoztunk,

amikor a magyar gazdaságnak az eladósodása elkezdődött. Ez az eladósodás hozzákapcsolt bennünket a globális pénzügyi rendszerhez és azóta se szabadultunk meg attól a sajátos póráztól, amelyik az adósság révén került ránk és fizetjük az adósságszolgálatot, kamatokat, általában tőkét törleszteni csak nagyon kevésbé tudjuk. És ahogy nemzeti össztermékünk, a GDP ... a nemzeti össztermékünk gyarapszik, a nemzeti össztermékünk arányában növekszik az adósságállomány is. A társadalmakra ennek a globalizációs folyamatnak igen erőteljes hatása van, ugyanis a társadalmak általában meghasadnak és egy viszonylag szűk csoportja, elitje - inkább kérdezem, mint állítom - lépést tud tartani, ki tudja szolgálni ezeket, a globális erőket, lépést

tud tartani velük és ezek jó anyagi pozícióba és igen jelentős hatalmi pozícióba kerülnek. Míg a társadalomnak egy hatalmas része az, amelyiken a globális tőke a maga hatalmát, a maga uralmát gyakorolja. És hát van a társadalomnak egy olyan része, amelyik pedig kiesik abból az integrációból, amit a globális tőke jelent és képtelen bekapcsolódni ebbe a vérkeringésbe, gazdasági vérkeringésbe és a társadalom aljára süllyed. Utóbbi közkeletű magyar szociológiai szakszóval a törmelék társadalom rétegét, csoportját alkotja.

Összefoglalva azt mondhatom, hogy egy világméretű háború zajlik, amelyik világméretű háborúban a tőkeérdek igyekszik mindent úgy átalakítani, minden társadalmi viszonyt, minden emberi viszonyt, emberi kapcsolatot, minden tevékenységcserét, érzelmecserét és így tovább, és így tovább, ami a világban van, hogy mindent pénz közvetítsen, tehát minden eladható és megvehető legyen. És aztán a pénz közvetítése révén hatalmuk lehessen ezek fölött a folyamatok fölött szerezni és gyakorolni. A társadalmat tehát összefoglalóan elmondhatjuk, hogy a globalizáció következtében óriási gazdasági kihívások érik az adósságokan keresztül, a nemzetközi versenyen keresztül, az árúbségén, a fogyasztás felfokozásán keresztül és így tovább és így tovább. Azután igen jelentős kulturális hatások érik, majdnem azt mondom provokációk, mert a tradicionális erkölcsnek, gondolkodásmódnak, szokásrendnek a megtámadása az egyfajta provokációnak fogható fel. És természetesen a politikát is igen nagy kihívások érik, hiszen a politikának is valamilyen módon reagálnia kell ezekre a kihívásokra.

Most nézzük, hogy egyáltalán milyen válaszok születtek a világban erre a kiépülőben lévő új világrendre. Zárójelben jegyzem meg nem biztos, hogy ez teljesen ki fog épülni és, hogy így fog kiépülni, hiszen éppen a válaszok mutatják azt, hogy azok, akiknek nem érdeke, hogy ez a folyamat végigmenjen, azok megpróbálnak ellenállni és megpróbálnak védekezni.

Az első válasz a legszomorúbb, mert ez a behódolás, az összeroppanás. Egész országok, egész nemzetek vannak a világban, akik nem bírták ki azt a gazdasági és kulturális nyomást és áldozataivá váltak, függelékévé váltak ennek a hatalmas tőkeozgásnak. Ilyen országok Európában és Ázsiában is találhatók.

A másik jellegzetes válasz az a totális ellenállás, amikor egy nemzetnek, vagy akár egy régióknak is a kulturális identitása olyan erőteljes, hogy ezzel a benyomuló kulturális identitással már a kultúra szintjén fel bírja venni a harcot, a küzdelmet akkor ellenáll mindenféleképpen. Ellenáll a bezúduló kommersz filmeknek, a bezúduló szexualitásnak, a bezúduló brutalitásoknak, annak a vágyunk valóságábrázolásnak, amit a kereskedelmi televíziók műsorkínálatából előnyomul. Ellenállnak. Egyszerűen nem engedik be. Ugye tehát van egy olyan válasz lehetőség, hogy totálisan ellenállni. Meg kell mondani, hogy ez a totális ellenállás jelen van a világban. És a legtipikusabb megjelenése ennek a konfliktusnak az a globális erővel leginkább összekapcsolódott amerikai politikának és az iszlám világnak a konfliktusa. Ez tipikusan ennek a kulturális összefüggésnek az egyik megjelenése, amelyik mögött természetesen anyagi érdekek vannak mind a két részről.

A harmadik lehetséges válasz az az asszimiláció. De nem egyértelmű az asszimiláció kifejezés sem. Tudniillik kétféle asszimiláció lehetséges, az egyik az, hogy olyan országok, olyan nemzetek, ha egyáltalán szabad ugye nemzeteket szereplőjévé megtenni ennek az egész folyamatnak, alanyává megtenni ennek az egész folyamatnak. Egyes nemzetek maguk is olyanná kezdenek válni, mint amilyenné a globalizáció akarja őket tenni. Tehát maguk is fölveszik a globalizáció ideológiáját, neoliberalizmusnak a törekvései és igyekeznek minden megkülönböztetést eltüntetni, igyekeznek a nemzetet, mint sajátos társadalomszervezési struktúrát idejétműltnek föltüntetni, az anyagi javak birtoklását és az anyagi fogyasztást, mint a legfőbb életcél és életértéket föltüntetni és így tovább és így tovább. Tehát vannak nemzetek, amelyek ebbe az irányba mozdulnak, és ez az asszimilációnak az egyik formája. Az asszimiláció másik formája, viszont az, hogyha valaki igyekszik megőrizni a saját korábbi identitását, tehát a tradicionális társadalomban rejlő identitását, de elsajátítja azokat az eszközöket, amelyeknek a segítségével versenyben tud maradni a globalizációs erővel. Tehát saját maga is iparosodik, saját maga is megtanul mindent a pénzügyi rendszer csinjától-bínjától kezdve a társadalomszervezés legkülönbözőbb trükkjeiig és a politika legkülönbözőbb trükkjeiig, azért, hogy versenyben maradjon a globalitással és ennek a versenynek a fedezete mögött őrizhesse meg a saját tradicionális, társadalmi értékeit és jellegét. Nehéz más kontinensek és más kultúrák nevében nyilatkozni, de úgy gondolom, hogy az asszimilációnak ez a második formája az, amelyikre az Európai Unió törekszik. Zárójelben megjegyzem ez is egy nagyon konfliktusos törekvés. Tehát a kétféle asszimilációnak jelen vannak az erői e mögött a második asszimilációs törekvés mögött vagy azt hihetjük messziről nézve, hogy mondjuk például Kína tipikusan ezt a második útját választja az asszimilációra, tehát a nemzeti, kulturális lokális önazonosságának a megőrzése mellett, a globalizáció technikájának külső burkának a minél tökéletesebb elsajátítására törekszik. Azt gondolom, hogy ez a fajta kompromisszumos válasz ez a legszerencsésebb és legsikeresebb. Az is igaz azonban, hogy nemcsak a nemzetek közötti térben születnek válaszok, hanem a nemzetek belüli térben is. Tehát a nemzet szintje alatti térben is születnek válaszok.

Ezek a válaszok alapvetően a társadalom tagoltságától függenek, bár ugye a globalizáció ezt a tagoltságot igyekszik a maga javára formálni, alapvetően a társadalom tagoltságától függenek.

Most én a magyar viszonyokról próbálok beszélni, anélkül, hogy bármelyik magyar, mai magyar politikai erő és mögöttes társadalmi csoportot konkrétan megneveznék. Elnézést kérek az igen tisztelt vendégektől. Akik itt élnek Magyarországon azok pontosan tudni fogják, hogy melyik kategória mögött ki húzódik meg. Természetesen itt is van egy jelentős törmelék-társadalom, amelyik egyszerűen nem képes védekezni, föl se fogja istenigazából, hogy milyen helyzetben van. Áldozatai a globalizációs folyamatnak, és amikor Magyarország a rendszerváltozás során belépett a globalizációba ezek a társadalmi csoportok váltak a legkiszolgáltatottabbá. A szocializmus teljes foglalkoztatásra törekedett és volt Magyarországon 5 és ? millió a 10 milliós lakosságból 5 és ? millió foglal-

kozott, és amikor a rendszerváltás kiteljesedett, néhány évvel ezelőtt ugye, ez az 5 és 7 millió foglalkoztatott lement körülbelül 3 millióra. Tehát tessék elképzelni, hogy a társadalom 1/3-a veszítette el az állását és a rendes, rendezett egzisztenciáját. Tehát van egy óriási társadalmi csoport, amelyik áldozat, összeroppan, képtelen védekezni. A társadalomnak egy másik része ellenáll. Minden idegszálával. Gyerekkorunk nagy emléke ugye, hogy az ember a macskát a nyakánál fogva megfogta, és a pocsolya fölé fölértartotta, akkor a macska mind a 10, nem is tudom hány, 20 körmétt kimeresztette és fölállt a szőr a hátán az idegességtől. Ma Magyarországon igen jelentős társadalmi csoport, amelyik a globalizációra csak elutasítással képes válaszolni, mert annak csak a nemzetet rongáló, tradicionális morált rongáló, például a tradicionális emberi kapcsolatokat romboló, rongáló arculatát látja. És ezért mereven elutasítja, mereven ellenáll. Ezt a társadalmi csoportot folyton politikai csaldások érik, mert olyan erővel száll szembe, amelyik erővel direkt konfrontáció útján nem tud leszámolni, nem tud védekezni ellene, tehát folyton vereséget szenved, folyton frusztrálódik, folyton háttérbe szorul. Ott van továbbá a meghasadt társadalomnak egy olyan csoportja, amelyik pedig minden gátlás nélkül kiszolgálójává válik a kintről bejövő tőkehatalomnak, globális hatalomnak. Ez a csoport igen sok meglepetéssel szolgált a magyar társadalmi életben és politikai életben. Mert kicsisége ellenére, megszerezve azt a hatalmas erőt és támogatást, ami kívülről jön a globalizációs erők felől, a magyar politikai életben a létszámánál, az eszméinél sokkal-sokkal jelentősebb szerepet játszik és szinte minden folyamat meghatározásában jelen van. Azért van jelen, mert ő ül nyeregben, ő ül rá, ő sodratta magát azokkal a világerőkkel, amelyekről az előbb beszéltem. És végül van egy, nem túlságosan nagy csoport, amelyik a racionalista megoldásnak a híve. Körülbelül annak, amit Kínával kapcsolatban elmondtam. Védelmezni amennyire csak lehet a magyar nemzetet, nemzeti értéket, a tradicionális világot, tradicionális értékeket, csak annyit földadni belőle, amennyit óhatatlanul muszáj. De megtanulni mindent, ami a globalizáció technikája, ami a globalizáció sajátos tudása, illetve birtokba venni mindent, ami abból előny vagy ami abból üdvös.

Végezetül még egy dolgot jegyeztek meg, hogy ahogyan mondtam a globalizáció az egyes embert is igyekszik átalakítani. A korábbi eszméket, a korábbi morált, az eszmék által vezéreltségét az embernek igyekszik kiküszöbölni, és még egyszer mondom olyan lényre redukálni, amelyik számára csak anyagi mozgatók és ösztönéleti mozgatók léteznek, tehát a fogyasztást, a szexualitást, az agresszivitást és így tovább és így tovább. Na most azt gondolom, hogy - és itt Becsei képviselőúr ezekről, a dolgokról hosszasan beszél - azt gondolom, hogy az európai társadalmak, miközben egyrészt befogadják a globalizációt és bizonyos mértékig még áldozatuk is ezek vagy asszimilálódtak hozzá és elindult egy igen jelentős védekezési folyamat az Európai Unió országaiban. Amelyik védekezési folyamatban a nemzet, mint sajátos társadalomszervezési és kulturális erő az egyes ember felépítettsége, tehát a magas szintű morál, a tisztesség, az igazmondás, a felelősségvállalás, a szorgalom elkezdnek visszakerülni a maguk jogaiba és a maguk piederésztájára, és az Európai Unió, mint nagy szervezet igyekszik asszimilálni, befogadni, magáévá tenni ezeket, az erőket. Becsei képviselőúr a párbeszédről és a párbeszéd fontosságáról beszélt, én ebben a rendszerben elhelyezem ezt a párbeszédet, az európai népek közötti párbeszédet. Miután az európai népek között is igen sok történelmi konfliktus halmozódott föl, ez a párbeszéd és az ebből eredő megbékélés a feltétele annak, hogy az európai nemzetek, mint nemzetek tudjanak összefogni és együttműködni, és együttesen adni egy olyan választ a globalizációra, amelyiknek során a globalizáció hasznát meg tudják maguknak szerezni, és ugyanakkor a saját identitásukat, saját hosszú évszázados, évezredek történelmük során kialakult identitásukat is meg tudják őrizni. Ez az ideális válasz, ez nem születik egyik napról a másikra és nem pottyán az öllünkbe, ez egy harc, ez egy bonyolult konfliktus, egy harc, amelyet meg kell vívni. Azt gondolom, hogy ez a harc zajlik. Nem állunk túl jól, azok, akik a nemzet, a tradicionális értékek oldalán állunk nem állunk túl jól, de nem veszítettünk és egyre erősebbek vagyunk.

3. előadás

Dr. T. Kiss Tamás — főiskolai tanár

A tanuló régió és kulturális identitások

A témakör komplexitása csupán arra nyújt lehetőséget, hogy tömör vázlatossággal és a kérdésfeltevés szándékával szövegezzük az előadás címében megfogalmazottakról. Mondandóm a mindennapokkal összefüggő kérdésekkel kíván foglalkozni. Szólni szeretnék az identitás sokk, a regionális identitás, a kulturális identitás, a tanuló régió és a felnőttképzés néhány, általam lényegesnek ítélt szegmenséről, egymásra gyakorolt hatásáról.

Többen is úgy vélik, hogy az identitások reneszánszát éljük, mások szerint az identitás sokk valóságát, válságát szenvedjük. Kevésbé vitatható, hogy az identitás vizsgálata napjaink társadalomtudományi kutatásainak egyik

slágertémája. Jelenleg az látszik körvonalazódni, hogy az európai identitás elemzésekor elsősorban a kulturális és a politikai dimenzió kap megkülönböztetett kiemelkedő szerepet. Léteznek elméletek, melyek az egyik, más teóriákat, másik dimenzióknak adnak prioritást, de akadnak kompromisszumra törekvő koncepciók is. A médiumokban is közismert álláspont szerint az európai identitás, a közös európai kulturális értékrenden alapszik. Ám akadnak, akik az egységes európai kultúrát tulajdonképpen utópiának, a nagy európai mítoszok egyikének tekintik. Sőt néhányan úgy vélik, hogy Európa nem más, mint azoknak a történeteknek, másként fogalmazva narratíváknak az összessége, amelyeket Európáról elbeszélünk. Aligha tekinthető

véletlennek, különösen az elmúlt időszakban történt párizsi autógyűjtő események, de az autonómia törekvések kapcsán is, hogy napjainkban Európa, pontosabban az Európai Unió és tagállamainak egyik központi kérdésévé terelődött, hogy kik vagyunk, mit csinálunk, mi az identitásunk. Az identitás fogalmának filozófiai értelmezése feltételez egy állandóságot, stabilitást, amely kimondja azt a logikai tételt, hogy minden dolog azonos önmagával. A klasszikus szépirodalmi alkotások is feltételeznek egy olyan stabil belső magot, másképp fogalmazva alapértékeket vagy fundamentális értékeket, amelyek az egyén meghatározója, elidegeníthetetlen jellemzője. Shakespeare Hamletjében mondja Polonius a fiának, "Mindenekelőtt légy hű magadhoz, Így mint napra éj következik, Hogy ál máshoz se léssz." A teoretikusok szerint az autentikusság, belső azonosság a posztmodern korban már illúzió. A személyiség, az én feloldódásáról beszél. Az identitás szétföredezik, nem egyetlen, hanem több olykor ellentmondásos és határozatlan identitásból áll össze. A szociálpszichológia szociális identitásról beszél, amely nem más, mint az egyén társadalmi minőségének a megjelenése. A pszichoanalízis képviselői egyenesen arról értekeznek, hogy az identitás elvesztése személyiségzavarokat idéz elő. Kultúra antropológusok? A kultúra antropológusok kutatásai egyértelműen bizonyították, hogy az identitás mindig kultúrafüggő. Az egyén önmagáról alkotott képen elválaszthatatlan annak a társadalomnak, közösségnek az emberrel, a személyiség összetevőiről, a világ felépítéséről és az adott kultúra rendező elveiről alkotott képéről, amelyben ő él. Az identitás csakis az adott történelmi kor és kultúra kontextusában érthető meg. A személyes identitás egy életen keresztül tartó folyamat, hozzáteszem tanulás eredményeként, a személyes fejlődés során a kommunikációs és az interakciós sorozatából alakul, formálódik. A kulturális antropológusok nagy érdeme, hogy az identitás formálódásában a kulturális feldolgozás, tanulás folyamatára irányították a figyelmet. Ők voltak azok, akik azt hangsúlyozták, hogy az identitás folyamatos egyensúlyteremtés az önkifejezés és az önértelmezés között. Ezt a folyamatos egyensúlyteremtést pedig kommunikatív, tanuló szituációk teszik lehetővé. Szükséges megjegyezni, hogy az identitás, mint egyensúlyteremtés elképzelése nem új a társadalomtudományban. A fogalmat ebben az értelemben már 1970-es években Lachmann használta Identitás szociológiai tényezők című munkájában. Csak megjegyzésként említem.

S végül a szimbolikus intereakcionalizmus világított rá az ember azon adottságára, hogy képesek vagyunk át venni, megtanulni mások szerepét. Ezt a jelenséget tükrözött ennek neveztek el, és úgy írják le, hogy amikor az én beszél, az engem figyel. Ehhez kapcsolódnak az önrendelkezés kellékei, amelyeket a tanulás során ismert életstílusokat, az adott milióhöz történő tartozást, a társadalmi tőkét szoktuk sorolni, de ide tartoznak a státusz dimenziói, a divat és a piac is. És itt beszerezhető kellékek felhasználásával alkothatjuk, vagy rendezhetjük meg önmagunkat.

Az egyes számban használt európai identitás fogalom mellett szükségszerűen jelent meg a többes szám az identitások kifejezés használata és elterjedése. Különösen két térről tapasztalható az identitáskutatók felerősödése. Az egyik terület a nemzetállami tér, másik a kistérségi régió. A témakörök kapcsán most csupán az utóbbiról szeretnék beszélni. Felmerül a kérdés, hogy létezik-e regionális identitás. A válasz az, hogy igen, létezik. A regionális identitás és funkcióit a hazai és a nemzetközi szakirodalom nagyon széleskörűen, ám mégis iszonyat pontosan értelmezi. Egyrészt elfogadott álláspont, hogy a regionális identitás társadalmi, területi, történelmi és kulturális gyökérű, és a hagyományokból táplálkozik. Az előző előadásban gyakran elhangzott az a kifejezés, hogy tradíció, vagy tradicionális világ, tradicionális társadalom. Én a magam részéről ezt a kifejezést nem használom, hanem inkább azt használom, hogy vannak alap értékek, vannak fundamentális értékek, amelyek alapvetően fontosak ahhoz, hogy az egyén úgy tudjon vélekedni a világról, hogy a világról alkotott véleménye belsővé válik. Tehát inkább az a kérdésről beszélek. Azok az értékek, amelyek elnézést kötődök egy kicsit az előző előadáshoz is, a globalizáció hoz fel színre, azokat én inkább a mozgó értékekhez hasonlítom. A gondot én abban látom, amikor a mozgó értékeket akarjuk alapértékké tenni. Másrészt, és szeretném folytatni az előadást, másrészt eszmék, kulturális elemek, tájak, dialektusok, épített környezet, centrum-periféria viszony, történelmi gyökerek, utópiák, gazdasági sikeresség összessége a regionális identitás. Olyan valóságosan sajátos lelki tér, melynek szerkezete gazdasági, társadalmi és kulturális építmény, amelyben a történések sohasem lehetnek függetlenek a gazdasági, társadalmi és kulturális folyamatoktól. Harmadrészt felismerték, hogy a regionális identitás nélkül a térség aligha lehet a globalizációval szembeni ellenállás bármelyik hordozója, kifejezője, hídfőállása. A kutatók többsége a regionális identitást a közismert Maslow-féle szükségletpiramis bemutatásával, magyarázásával vezetik le. A Maslow-féle szükségletpiramisnak az alapvető értékét az adja, hogy olyan szükséges szintet állít fel, amelyek egymástól nem lehetnek függetlenek, amelyek egymásra épülnek és csak az előző szükséglet kielégítésére épülhet rá a következő szükséglet kielégítése. Az alapszükségletek kielégítését a hierarchiában a valahová tartozás szükséglete követi, amely a legerősebb közösségi, pszichológiai, szociális szükséglet. Így ha az egyén tudja, hogy van hová tartoznia, úgy joggal pályázhat az őt befogadó társadalom elismerésére, melyet megszerezve út nyílik számára az önmegvalósítás felé. Ebben az esetben persze jelentkezik az identitás, a lokálpatriotizmus, a kulturális asszimiláció egymásra gyakorolt bonyolult hatása. Amely megérme egy eszmecsere és nem tartom elképzelhetetlennek, hogy éppen Mórahalom lehetne a gazdája a különböző nézeteket megfogalmazó egyeztető, rendező nemzetközi konferenciáknak, olyan pozitív kompromisszum megkötésének, amelyben senki sem érzi, hogy veszít.

Én a magam részéről ezt a kifejezést nem használom, hanem inkább azt használom, hogy vannak alap értékek, vannak fundamentális értékek, amelyek alapvetően fontosak ahhoz, hogy az egyén úgy tudjon vélekedni a világról, hogy a világról alkotott véleménye belsővé válik. Tehát inkább az a kérdésről beszélek. Azok az értékek, amelyek elnézést kötődök egy kicsit az előző előadáshoz is, a globalizáció hoz fel színre, azokat én inkább a mozgó értékekhez hasonlítom. A gondot én abban látom, amikor a mozgó értékeket akarjuk alapértékké tenni. Másrészt, és szeretném folytatni az előadást, másrészt eszmék, kulturális elemek, tájak, dialektusok, épített környezet, centrum-periféria viszony, történelmi gyökerek, utópiák, gazdasági sikeresség összessége a regionális identitás. Olyan valóságosan sajátos lelki tér, melynek szerkezete gazdasági, társadalmi és kulturális építmény, amelyben a történések sohasem lehetnek függetlenek a gazdasági, társadalmi és kulturális folyamatoktól. Harmadrészt felismerték, hogy a regionális identitás nélkül a térség aligha lehet a globalizációval szembeni ellenállás bármelyik hordozója, kifejezője, hídfőállása. A kutatók többsége a regionális identitást a közismert Maslow-féle szükségletpiramis bemutatásával, magyarázásával vezetik le. A Maslow-féle szükségletpiramisnak az alapvető értékét az adja, hogy olyan szükséges szintet állít fel, amelyek egymástól nem lehetnek függetlenek, amelyek egymásra épülnek és csak az előző szükséglet kielégítésére épülhet rá a következő szükséglet kielégítése. Az alapszükségletek kielégítését a hierarchiában a valahová tartozás szükséglete követi, amely a legerősebb közösségi, pszichológiai, szociális szükséglet. Így ha az egyén tudja, hogy van hová tartoznia, úgy joggal pályázhat az őt befogadó társadalom elismerésére, melyet megszerezve út nyílik számára az önmegvalósítás felé. Ebben az esetben persze jelentkezik az identitás, a lokálpatriotizmus, a kulturális asszimiláció egymásra gyakorolt bonyolult hatása. Amely megérme egy eszmecsere és nem tartom elképzelhetetlennek, hogy éppen Mórahalom lehetne a gazdája a különböző nézeteket megfogalmazó egyeztető, rendező nemzetközi konferenciáknak, olyan pozitív kompromisszum megkötésének, amelyben senki sem érzi, hogy veszít.

Az identitás változhat az idők folyamán, de a valahová tartozás szüksége mindig létezni fog. A regionális identitás történelmi és területi szocializációs forma eredményeként jön létre. Ahol erős a regionális identitás, ott megvan arra az esély, hogy az emberek azonosítják magukat az adott régió társadalmi struktúrájával, lakóival, a térség kultúrájával. Az ilyen kötődéssel bíró emberek gyakran mondják, hogy szeretik az adott várost, szeretnek ott élni, anélkül, hogy gyakran meg tudnák indokolni, hogy konkrétan mi váltja ki belőlük ezt az érzést.

Összességében elmondhatom, hogy a régió fogalom egyik domináns eleme éppen a közös identitás, az, ami a régiót megkülönbözteti az egyszerű fizikai tértől. A regionális identitás a stratégiai tervek, a kulturális tőke, a funkcionális tevékenységek határozzák meg. Az adott régióknak akkor lesz rá, csak rá jellemző identitása, ha a három dimenzió illeszkedik egymáshoz. Szükséges azonban megemlíteni, hogy ezek a dimenziók inkább struktúrák, és együttesen olyan alrendszer alkotnak, amelyek

egyrészt szükségszerűen autonómiára törekszik, másrészt akarva-akaratlan innovatív pólushként kíván jelen lenni a különféle nagyobb civilizációs, kulturális, értékrendbeli, gazdasági, mentalitásbeli és így tovább folytathatnám rendszerekben. A magam részéről úgy vélem, hogy a regionális identitást alkotó alrendszer Közép-Európában a tárgyi, gazdasági és anyagi szempontok mellett személyi központok is. Az idő korlátozottsága miatt engedjek meg, hogy az első kettőről csak röviden, szinte jelzésszerűen, a harmadikról kicsit részletesebben szóljak. A stratégiai identitásstruktúra alapvetően arra épít, hogy az adott régióban élőknek legyen közös távlati terve és célja az adott térségben. A hangsúly általában

a jövőn van és az állandó változtatásra való törekvésen. Lényeges, hogy mindez napjaink információs rendszereiben dokumentálva legyen, mert segítségével válnak mindenki számára nyilvánvalóvá az elképzelések, amelyeket a régióban élők preferálnak. A funkcionális identitás struktúra az adott területi egységen belül, belüli gazdasági, társadalmi kapcsolatokat és kötelekeket tartalmazza. A kulturális identitás, és erről egy kicsit részletesebben szeretnék beszélni, a kulturális identitásstruktúra aligha tekinthető statikus jelenségnek. Sokkal inkább egy folyamatos fejlődés, amelyen keresztül a közös öntudat, a valahová tartozás egy meghatározott közösséggé erősödik. A folyamat közismert, lényeges elemei, néhány közülük, a név, a közös szimbólumok, amelyek kifejezik a régió egységét. A kulturális identitás kapcsolódik a stratégiai dimenzióhoz. A kulturális dimenzió ugyanis definiálja a mi és az ők fogalmát, amely előfeltétele a stratégia megformálásának és stratégia által érintett terület leválasztásának. Másrészt a kulturális identitás hozzájárul a stratégiaalkotás céljainak a megfogalmazásához. A régió felfogható úgy is, mint egy meghatározott csoport tagjai közti kulturális kapcsolatok halmaza, amely meghatározott, jól körülhatárolható térben játszódik le. A régió formálásában, karakteressé tételében szerepet játszik a térség területi struktúrájának a kialakítása. Ugyanis szükség van valamiféle megkonstruált, sőt virtualizált határookra ahhoz, hogy a regionális öntudat kialakulhasson. Természetesen, az előzőekben említettem, ezek a határok sohasem merevek, merev konstrukciók, átláthatók. Tudomásul kell venni, hogy napjainkban a régió megformálásában nagy szerep jut a szimbólumoknak. Több társadalomkutató egyenesen úgy fogalmaz, hogy ma a szimbólumok forradalmát éljük. Tulajdonképpen szimbólumok olyan rendszeréről van szó, amelyhez tartozhat például zászló, címer, logó, ismétlődő rendezvények, alkotások, épületek, művészek, tudósok, intézmények, történelmi események. Mindazon elemekről beszélek itt, tehát amelyek a régiót, az összetartozást jelképezik és inspiráló erővel bírnak, mert értékeket hordoznak. A régió megformálásában fontos szerep jut az intézményeknek, ide tartoznak különféle kapcsolatok, ami a régióban az emberek között kialakulnak. A formális szervezetek, önszerveződések, informális kapcsolatok,

barátságok, kulturális rendezvények, a figyelmes vendéglátók, igényes szolgáltatások, udvarias és hatékony hivatali ügyintézés és lehetne tovább folytatni ezeket a konkrét, megfogható tényeket. Különösen nagy szerepet tölt be a média a kulturális minták tartalma, közvetítése végett. Egy település televíziója jelentős mértékben hozzájárulhat az egyén megalkotásához, hiszen közvetíti az életstílusokat, adott kulturális csoportok jellemző kellekeit, jegyeit, amelyeket ő is él és nagyon jól ismer. Az intézmények működésükkel nemcsak fenntarthatják a régió imázsát, hanem részletesen fogalmazva szövőszékként járulhat hozzá a regionális identitás szövetének előállításához, anyagának tartós elkészítéséhez, újatermeléséhez, sőt annak piacképessé tételéhez is. A fizikai térből a közösségek együttműködésével és versenyébe illő evolúciós tevékenység hozza létre a régió identitását. Szeretném hangsúlyozni az együttműködés és a verseny együtt járását és együttes hatását. Tehát nem az egyik vagy nem másik, nemcsak a másik. Az ilyen módon felépített régió képes kielégíteni az egyén valahová tartozási szükségletét, valamint kulturális értékrendjén keresztül kijelölni azokat az utakat, melyek mentén az elismertté válik és végül lehetőséget kínál az önmegvalósításra. Szükséges megjegyezni azonban, hogy az ilyen módon kialakult régióban célszerű különbséget tenni a területi egység identitása és az ott élő lakosság identitása, regionális indulata között. Az előbbi a területi egységgel összefüggésbe hozható szimbólumokra, említetem, kialakult gyakorlatokra utal, a régió természetét, értékeit, történelmét, lakóit, táji jellegét foglalja magában, ezek alapján lehet az egyik régiót megkülönböztetni a másiktól. Ez az, amit a régió lakói felé közvetítenek akár a médiumok segítségével, akár az oktatási rendszereken keresztül. Ettől elkülönül a tényleges identitás, amely a civil társadalomban létezik elsősorban, alapvetően és erőteljesen, és amely kollektív formában mutatkozik meg. A tényleges identitásnak azonban csak egy része ez a kommunikált identitás, amely más tényezőkkel együttesen válik teljessé, mint például a vallás, a társadalmi réteghöz, csoporthoz való kapcsolódás vagy a nemzetiség, a nemzet. Másként fogalmazva a régió nem

más, mint a Castersi értelemben felfogott állomások olyan kistérsége, amelyben a gazdaság, kultúra és az információ a helyi sajátosságok figyelembevételével koncentráliódik. Egyrészt, az emberi tapasztalás alapvetően lokális, konkrét fizikai térhez, helyhez kapcsolódik. De az emberi létezés is helyhez kötött, a lokális tér biztosítja azt a fizikai közelséget, amely lehetővé teszi a szociális interakciót és az intézményi szerveződést. Másrészt, mert a kommunikációs technológia olyan regionális hálózati társadalom kialakítására járul hozzá, amely sokrétű kapcsolatot képes teremteni a tágabb környezettel, sőt a globális rendszerekkel is.

Ismeretes, hogy a szakirodalom különböző tanulórégió fogalmat

ismer. Az egyik elterjedt nézet a folyamatos termék- és folyamat-innovációra helyezi a hangsúlyt, mert ez tartja a versenyképesség kulcsának. Egy másik felfogás a tanuló városok és régiók fejlesztését innovációs rendszerek fejlesztéseként fogja fel. Az úgynevezett elméleti strukturális modell viszont a tanulórégiót a tömegtermelés felől a tudásalapú gazdaság felé haladó gazdasági alapú átrendeződések térbeli képződményeként tartja a tudás és a gondolatok gyűjtőhelyévé. Olyan térnek fogja fel, amelyben az egyes szereplők érintkezése és tanulása a helyi és regionális szerepekhez kötődik. Az ilyen tanulórégió jellemzője a közös, kollektív tanulási folyamatok jelenléte, és a közös tudás kimunkálása, amely a helyi társadalmi, kulturális és térbeli beágyazódásában nyer igazi értelmet. Az úgynevezett tevékenységorientált modell viszont magáénak tekinti az integratív problémamegoldásnak és a szakpolitikának a helyi közigazgatásba történő alkalmazását. A folyamatos tanulási tevékenységek ösztönzését, a személyes kapcsolatok és az érdekképviseltek fejlesztését. A lényeg, hogy valamennyi tanulórégió-modell

termelési, gazdaság centrikus, versenyképességet növelő, növekedést szorgalmazó tényezőnek tekinti a praktikus, gyorsan megterülő tudás előállítását, annak megosztásának, újra elosztásának folyamatát. Lehet, hogy tévedek. A mindennapokban most úgy tűnik, hogy a gazdasági, pénzügyi vállalkozók világa, világában kevésbé fontos ki végezi a munkát, ki áll a munkaszalag mellett, ki építi házakat, utakat, tisztítja az utcákat vagy árulja magát Budapesten a Moszkva téri emberpiacon. A munkavállaló érkezhethet az ország bármelyik pontjáról, határainkon túlról Erdélyből, Felvidékről, Kárpátaljáról, Délvidékről, lehet albán, osztrák, német, holland vagy kínai. A munkáltató számára az a lényeg, hogy dolgozzon, végezze a munkát, növelje a termelékenységet, járuljon hozzá a fenntartható fejlődéshez. A szaporodó identitáskriszis, identitás sokk jelenségeket és azok kezelését inkább tudományos problémának tekintik, művészeti témának tekintik, újabban már valamiféle szociális feladathoz, szférához tartozónak sorolják.

Az elmondottakból mi következik a felnőttképzésre nézve. Napjainkra, napjainkban egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a lelki és kulturális jelenségekkel gazdasági hatótényezőként szükséges számolni. A lelki, pszichológiai, kulturális attitűdbeli, identitásbeli tényezők még meghatározóbban jelentkeznek, nem csak az egyén döntéseiben, hanem feltételezhetően a versenyképesség területi elhelyezkedésében és a regionális gazdaságfejlesztésben is. Kérdés, hogy az élethosszig tartó tanulás nemzeti stratégiai programjában és ezen belül a felnőttképzésben mekkora figyelem irányul az egyén kultúrájára, arra, hogy miként viszonyul, mik a kötődései az egyre bonyolultabbá váló világhoz, a gyorsan változó tágabb és szűkebb környezethez. Bálint Sándor szavaival a Szegedi nagytáj és a Móraalmi mikro-régió felnőttképzési programjai milyen szerepet vállalnak a térség egyéni, polgári identitásának újrapozicionálásában. Azt gondolom, hogy a felnőttképzési kurzusoknak a praktikus gazdasági és termelési ismeretek közvetítésén túl és mellett arra is kellene vállalkoznia, József Attila szavaival nem középiskolás fokon, hogy segítség az egyén önkifejezése és önrögzítése közötti folyamatos egyensúlyteremtést. A képzéseknek szolgálniuk kellene a regionális kulturális identitás, a táji identitástőke kialakítását és erősítését is. A hazai felsőoktatásban 2006. szeptember elején bevezetésre került az úgynevezett Bolognai képzési program keretében polgári vagy andragógia szak, mint alapképzés. Már tartalmaz olyan kurzusokat, amelyek a kistáj, kistérség kultúra, kulturális földrajz témaköréit öleli föl. A szakindításokon feltüntetett tantárgyleírások és irodalomjegyzékek túlnyomó többsége azonban még nélkülözik azokat az adott térségre vonatkozó konkrét kulturális jellemzőket, amelyekben a felsőoktatási intézmény működik.

Jóllehet a 2000. január elsejétől bekövetkezett integráció során az egyetemek, tisztelet a kivételtől, területileg vagy regionálisan határozták meg magukat, például Debreceni Egyetem, Szegedi Tudományegyetem és így tovább. Viszont a programokban kevésbé érzékelhető, tehát oktatási, elméleti, teoretikus programokban kevésbé érzékelhető az a világ, amely tulajdonképpen ringatja ezeket az egyetemeknek a bölcsőjét. A hiányosság pótolható, és mutatkoznak is erre törekvések.

Letelt azt hiszem az előadásra biztosított idő. Heller Ágnes egyik munkájában írja: ha nyugodtan feltehetjük ezen a kontinensen egy gyermeknek azt a kérdést, mit jelent számokra európainak lenni, lehet, hogy nem tud válaszolni, mondja a filozófus, de a fő az, hogy megértse a kérdést. Jómagam optimistán remélem formális, informális, nonformális képzési formációink hozzájárulnak, a kultúrában létező erkölcsi alapértékek elősegítik, hogy a móraalmi emberek konkrét válaszokat tudjanak arra a kérdésre is, hogy mit jelent számukra Mórahalom, miért érdemes ebben a mikro-régióban élni.

Mórahalom Város Önkormányzata

6782 Mórahalom, Millenniumi sétány 2.

Telefon: (62) 281 022

Fax: (62) 281 244

E-mail: info@morahalom.hu

www.morahalom.hu